

польська допомога

БЕЗПЕЧНА

В О Д А

Частина 1

ВАРШАВА 2015

**ГОЛОВНА ШКОЛА
ПОЖЕЖНОЇ СЛУЖБИ**

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

БЕЗПЕЧНА ВОДА

Частина 1

ПОЛЬСЬКА ДОПОМОГА

Варшава 2015

Рецензенти:

проф. др. габ. Оксана Заболотна

проф. др. габ. Андрій Кузик

Наукові редактори:

др. габ. Тарас Рак

др. Єжи Теляк

др. Оксана Галярівіч

др. Василина Горбань

Публікація висловлює виключно точку зору авторів і не може бути ідентифікована з офіційною позицією Міністерства Закордонних Справ Республіки Польща

Перше видання

Видавець:

Головна Школа Пожежної Служби вул. Словацького 52 /54

01-629, Варшава

ISBN 978-83-88446-55-9

Друк:

Drukarnia Wydawnictwa ARKA

www.arkadruk.pl

У колективній монографії, сформованій за результатами виконання проекту “Безпечна вода – вдосконалення діяльності органів влади та аварійних служб у відповідь на ризику, пов’язані з водними ресурсами у Львівській області”, що співфінансується в рамках програми «Польська допомога» Міністерства Закордонних Справ Республіки Польща у 2015 р., проаналізовано теоретико-методологічні основи рятування на воді у Республіці Польща та запропоновано шляхи вдосконалення системи організації рятування на водоймах України, зокрема на теренах Львівщини.

© Szkoła Główna Służby Pożarniczej (Polska), 2015

© Львівський державний університет

безпеки життєдіяльності (Україна),

2015

Зміст

Вступ.....	4
Розділ 1. Окремі аспекти управління безпекою на воді.....	6
<i>Т.Є. Рак, В.Б. Горбань, О.В. Хлевной</i> Профілактика смертності від нещасних випадків на воді: вітчизняний і світовий досвід.....	7
<i>Р.Ю. Сукач, Ю.П. Рак</i> Іновінг антикризового управління ліквідацією надзвичайних ситуацій в умовах невизначеності та ризику.....	19
<i>В.Б. Лоїк, Б.В. Штайн, А.М. Ковальчук</i> Проведення професійної підготовки рятувальників на воді.....	30
<i>Р.І. Сірко</i> Практичні аспекти професійної придатності та психофізіологічного відбору рятувальників до діяльності у особливих умовах.....	41
Розділ 2. Організація аварійно-рятувальних робіт на водних об'єктах в Польщі та Україні.....	49
<i>В.Б. Лоїк, Б.В. Штайн, Р.С. Фіца</i> Організація водолазних робіт.....	50
<i>О.П. Борис, М.Л. Якіменко</i> Універсальний рятувальний засіб.....	64
<i>В.С. Кропивницький, О.Ф. Нікулін, С.М. Чумаченко</i> Використання безпілотних авіаційних комплексів для підвищення ефективності застосування пожежно-рятувального катеру <i>UMS-1000</i>	73
<i>О.В. Придатко, М.І. Сичевський</i> Комплект бонових загороджень модульної конструкції як складова багатофункціонального аварійно-рятувального автомобіля контейнерного типу.....	84
<i>О.Ф. Нікулін, Н.Я. Недбаєв, А.И. Мороз, О.М. Тітенко</i> Удосконалення способу вироблення сорбенту нафтопродуктів в умовах ліквідації аварійних розливів та математичне моделювання його процесів.....	96
<i>Є. Теляк, О. Галяровіч, Е. Зелінські</i> Удосконалення діяльності місцевої адміністрації та рятувальних служб для реагування на загрози, пов'язані з водою у Львівській області.....	112

*В.Б. Лоїк, канд. техн. наук, Б.В. Штайн, канд. техн. наук,
А.М. Ковальчук, канд. наук з фіз. виховання і спорту
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів*

ПРОВЕДЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ РЯТУВАЛЬНИКІВ НА ВОДІ

Робота висвітлює аналіз системи професійної підготовки рятувальника на воді, як базової професії фахівців сфери цивільного захисту, котрі реалізують державну політику та завдання оперативно-рятувальної служби щодо захисту людей. Проведено аналіз ризиків утоплень в залежності від віку, статі та доступу до води. Також визначено мету та завдання підготовки рятувальників на воді. Розкрито проблеми теоретичної та практичної складової їхньої професійної підготовки, а також перспективи подальших досліджень з метою наближення національних стандартів до європейських.

Работа освещает анализ системы профессиональной подготовки спасателя на воде, как базовой профессии специалистов сферы гражданской защиты, которые реализуют государственную политику и задачи оперативно-спасательной службы по защите людей. Проведен анализ рисков утоплений в зависимости от возраста, пола и доступа к воде. Также определены цели и задачи подготовки спасателей на воде. Раскрыты проблемы теоретической и практической составляющей их профессиональной подготовки, а также перспективы дальнейших исследований с целью приближения национальных стандартов к европейским.

The article covers the analysis of vocational training of rescue divers, as the basic profession specialists in civil protection, which implement government policies and objectives of the operational-rescue service to protect the people. The analysis of risk drowning by age, gender and access to water. Also the goals and objectives of training rescue divers. The problems of theoretical and practical part of their training, as well as prospects for further research to convergence to European standards.

Artykuł ten obejmuje analizę przygotowania zawodowego do ratowania życia lub zdrowia osób na wodzie, jako główne zadanie specjalistów w zakresie ochrony ludności, którzy wdrażają państwową politykę i zadania operacyjno-ratownicze dotyczące ochrony ludzi. W artykule przeanalizowano ryzyko utonięć w zależności od wieku, płci i dostępu do wody. Poruszono problemy teoretycznego i praktycznego przygotowania ratowników na wodzie, jak również perspektywy do dalszych badań w celu przybliżenia standardów do europejskich.

Вступ. На берегах континентів зосереджено великий економічний потенціал людства. Практично кожна людина постійно зустрічається з водним середовищем, купається в морях, річках і озерах, плаває в басейнах, проводить дозвілля біля води. Тому своєчасно необхідно проводити навчання плаванню, постійно дотримуватись правил безпеки на воді та вміння надавати допомогу потерпілим являється актуальним напрямком безпеки життєдіяльності.

Державне управління в галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів здійснюється за басейновим принципом на основі державних, цільових, міждержавних та регіональних програм використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів.

Державне управління в галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів здійснюють Кабінет Міністрів України, сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, районні, обласні ради, органи виконавчої влади та інші державні органи відповідно до законодавства України [1].

Органами виконавчої влади у галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони і раціонального використання вод та відтворення водних ресурсів, та інші органи відповідно до законодавства.

Охорону життя людей і роботу по рятуванню на воді в Україні організують безпосередньо Всеукраїнська громадська організація товариства рятування на водах України та Державна служба України з надзвичайних ситуацій. Їх завданнями являються:

охорона життя і здоров'я людей на водоймах (попередження нещасних випадків, навчання населення спортивному та прикладному плаванню, способам рятування);

організація рятувальних станцій та постів в місцях масового купання;

допомога рятувальним службам;

впорядкування використання плаваючих засобів (далі плавзасобів).

Порушення основних правил та заходів безпеки на воді нерідко приводять до утоплення. Смертність від утоплення складає приблизно 7% від загальної кількості смертей від нещасних випадків.

Роль рятувальників на воді без сумніву велика. Присутність рятувальників направлено на контроль за поведінкою населення, інформування про наявність небезпечних зон, течій, які можуть віднести від берега, правил поведінки на пляжі, і т.д.

Звичайні методи, які вже дали важливі результати по профілактиці утоплень (інформація про ризики на воді, навчання плаванню, роль преси, патрулювання на пляжах і т.д.) в теперішній час слід признати вичерпаними, так як вони не впливають на вирішення проблеми. Тому необхідний пошук нових інструментів, які дозволять зробити рятування на воді ще більш ефективним.

Сучасна концепція безпеки і рятування на воді враховує висновки постійних комісій з питань екології, природних ресурсів і рекреації, з питань бюджету, соціально-економічного розвитку і комунальної власності. Вона будується у відповідності до чинного законодавства:

Статтею №143 Конституції України.

Розпорядженням Президента України від 14.07.2001 №190/2001 «Про невідкладні заходи по попередженню загибелі людей на водних об'єктах».

Постановою КМУ від 06.03.2002 №264 «Про затвердження порядку обліку масового відпочинку населення на водних об'єктах».

Організація виконання державних Законів, Розпоряджень і Програм здійснюється місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, санітарно-епідеміологічною станцією, державним управлінням охорони навколишнього середовища, комунальною аварійно-рятувальною службою на водних об'єктах.

Проблеми, пов'язані із загибеллю людей на воді потребують невідкладного вирішення як на державному так і на місцевому рівнях. Для цього місцевим органам управління необхідно передбачити наступні першочергові заходи:

Виявлення та обладнання місць масового відпочинку населення на водних об'єктах.

Проведення паспортизації місць масового відпочинку до початку купального сезону.

Перевірка дна водоймищ, якості води, ґрунту в рекреаційних зонах до початку купального сезону, постійний санітарно-епідеміологічний контроль на протязі всього купального сезону.

Виділення земельних ділянок в місцях масового відпочинку для розміщення сезонних рятувальних постів.

Проведення патрулювання місць масового відпочинку населення на воді з метою підтримки громадського порядку і попередження надзвичайних ситуацій.

Безпека на воді досягається знанням берегових природних явищ, правильним вибором і облаштування місця для купання, систематичною роз'яснювальною роботою про правила поведінки на воді і дотримання правил безпеки, навчання плаванню.

Аналіз остатніх досліджень і публікацій. В напрямку безпеки людей та рятування на воді працювало багато вітчизняних і зарубіжних фахівців: Давидов В.Ю., Демидов Ф.А., Зайченко А.З., Зенкович В.П. Куль І., Пронін Н. Леонтьєв О.К., Лопухін В.Л., Мейєлл М., Пешцін Д.Дж. та інші. Таким чином, проведення рятування на воді буде корисним як в якості складової вивчення основ безпеки, так і для підготовки ефективної ланки у вирішенні нового завдання професійної підготовки рятувальників.

Постановка проблеми. За оцінками, в 2014 році від утоплення в світі померло, більше 9000 осіб, що робить утоплення однією з основних проблем світової громадської охорони здоров'я. Якщо на травми припадає близько 10% загальної глобальної смертності, то утоплення є третьою за значущістю причиною смерті від ненавмисних травм – на нього припадає 7% всіх випадків смерті, пов'язаних з травмами. Глобальний тягар і смертність від утоплення спостерігається у всіх країнах і регіонах, однак:

на країни з низьким і середнім рівнем доходу приходиться 95% всіх випадків смертей від ненавмисного утоплення;

більше половини випадків утоплення у світі трапляється в регіонах Західної частини Тихого океану і Південно-Східної Азії;

в Африканському регіоні є найвищі показники смертності від утоплення, які в 10-13 разів перевищують аналогічні показники в Німеччині або Великобританії.

Незважаючи на обмежені дані, деякі дослідження надають інформацію про витрати, пов'язані з утопленнями. У США 45% випадків смерті від утоплення відбувається серед самого економічно активного сегмента населення. В одних тільки США прями і непрямі витрати, пов'язані з випадками утоплення в прибережних водах, вимірюються в 273 мільйони доларів США на рік. В Австралії та Канаді загальні щорічні рас ходи, пов'язані з утопленнями, вимірюються в 85,5 і 173 мільйонів доларів США відповідно.

Оцінка глобальної смертності від утоплення пов'язана з великою часткою невизначеності. Важливо відзначити, що глобальна проблема більш серйозніша, глобальні показники розподілені по категоріям, що не включають випадки утоплення в результаті повеней, переміщень на плавальних суднах та інцидентів з водним транспортом. Статистичні дані про несмертельні випадки утоплення в багатьох країнах не є загальнодоступними або надійними.

Глобальні оцінки можуть значно недооцінювати реальну проблему суспільної охорони здоров'я пов'язану з утопленнями. Найбільшому ризику утоплення піддаються діти, чоловіки і люди з розширеним доступом до води. Розглянемо докладніше.

Вік. Вік є одним з основних факторів ризику утоплення. Такий зв'язок часто асоціюється з відсутністю нагляду. В цілому, найвищі показники смертності від утоплення в світі відзначаються серед дітей у віці до 5 років. Єдиними винятками є Канада і Нова Зеландія, де більш високі показники відзначаються серед дорослих чоловіків.

Статистичні дані відносно утоплення дітей з ряду країн особливо показові:

Австралія: утоплення є основною причин смерті від ненавмисних травм серед дітей у віці 1-3 років.

Бангладеш: на утоплення припадає 43% всіх випадків смерті дітей у віці 1-4 років.

Китай: утоплення є основною причиною смерті від травм серед дітей у віці 1-14 років.

США: утоплення є другою за причиною смерті від ненавмисних травм серед дітей у віці 1-14 років.

Стать. Найбільшому ризику утоплення піддаються чоловіки - загальний показник смертності від утоплення серед чоловіків удвічі більший за аналогічний показник серед жінок. Ймовірність госпіталізації чоловіків у зв'язку з несмертельними випадками утоплення також вищий, ніж у жінок. Дослідження дозволяють припустити, що більш високі показники утоплення серед чоловіків пов'язані з підвищеними контактами з водою і більш ризикованими формами поведінки, такими як купання наодинці, вживання алкогольних напоїв перед купанням наодинці або переміщенням на плавальних суднах.

Доступ до води. Розширений доступ до води є ще одним фактором ризику утоплення. Підвищеному ризику утоплення піддаються люди, що займаються такими видами діяльності, як промислове рибальство або рибна ловля в якості засобу існування, і використання невеликих човнів вкраїнах з низьким рівнем доходу. Особливо високому ризику піддаються діти, які живуть близько джерел відкритої води, таких як канали, ставки, канали або басейни.

Інші фактори ризику. Є інші фактори пов'язані з підвищеним ризиком утоплення, такі як:

більш низький соціально-економічний статус приналежності до етнічних меншин, більш низький рівень освіти і проживання в сільських районах можуть бути пов'язані з утопленням, але цей зв'язок варіюється в різних країнах:

- діти, залишені без нагляду або з іншою дитиною поруч з водою;
- небезпечні або перевантажені транспортні судна, що не мають рятувальних засобів;
- вживання алкоголю поряд з водою або на воді;
- медичні стани, такі як епілепсія;
- туристи, не знайомі з ризиками та особливостями місцевих водойм;
- повені та інші катаклізми, такі як цунамі.

Проаналізувавши статистику смертності в світі від випадкових утоплень та занурень у воду коефіцієнт складає до 7% загальної смертності від нещасних випадків. За статистичними даними у 2014 році в Україні на водних об'єктах загинуло 1 тис. 456 осіб, врятовано 654 особи.

Розподіл кількості постраждалих та загиблих при надзвичайних ситуаціях на воді наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Рік	Кількість надзвичайних ситуацій	Загинуло	Постраждало
2012	15	37	6
2013	11	28	0
2014	5	31	0

Виклад основного матеріалу. В зв'язку із значним показником ризику на воді пов'язаним з великою кількістю утоплень, як одним із пріоритетних напрямків реалізації загальнодержавної політики з безпеки цивільного захисту, виникає необхідність в підготовці професійних рятувальників на воді.

Робота в Службі цивільного захисту вимагає від рятувальників наявність таких рис характеру, як свідомість, відповідальності перед суспільством, готовність до надання допомоги, а також технічні знання та навички в області техніки рятування потоплюючих. Завданням служби рятування потоплюючих на воді є захист людей від небезпеки, якою вони можуть піддаватися під час купання або плавання. Щоб не допускати загибелі людей, проводиться ряд профілактичних заходів. До них відносять: контроль на пляжах, усне і письмове інструктування про правильну поведінку у воді, використання плакатів, підготовка плавців-рятувальників.

Професія рятувальника на воді завжди пов'язана з ризиком. Тому, для кожного конкретного випадку, перш ніж виконувати свої службові обов'язки, майбутні рятувальники повинні пройти спеціальну підготовку та підтвердити наявність у них необхідних знань, умінь і кваліфікації. Адже в іншому випадку, ряд дій рятувальника можуть призвести до травматизму і загибелі, як постраждалих людей, так і членів його команди.

Враховуючи ризико-орієнтований підхід до підготовки рятувальника на воді слід зауважити в необхідності реалізації в підготовчому курсі наступних принципів:

підготовка спеціаліста, зданого розумно, швидко і правильно діяти при ліквідації екстремальних ситуацій та їх наслідків, пов'язаних з рятуванням людей на воді; попередження надзвичайних ситуацій, з дотриманням всіх вимог до охорони праці рятувальника.

Вище вказані цілі реалізуються на основі вирішення завдань по формуванню відповідних знань та вміннь, при цьому пріоритет віддається саме практичним навичкам. Теоретичні знання вводяться в тій мірі, в якій будуть сприяти навчанню рятувальника оптимальним діям у складній обстановці.

Формування знань і умінь супроводжується закріпленням на різних заняттях таких необхідних рятувальнику якостей особистості, як оперативність мислення в надзвичайних ситуаціях, психологічна стійкість, фізична мобільність, витривалість.

Завданнями навчання є підготовка рятувальників, які володіють:

теоретичними знаннями будови прибережної зони і захисних смуг, пляжів, басейнів і їх обладнання, типів хвиль і течій, правил поведінки на воді; умінням оцінювати обстановку для прийняття рішень щодо організації та ведення рятувальних та інших невідкладних робіт;

практичними навичками надання допомоги потерпаючим від лиха на воді з використанням різних видів рятувальних засобів;

досвідом рятування потоплюючих та реанімаційної допомоги при утопленні.

В результаті навчання рятувальник на воді повинен:

Знати:

алгоритми професійних дій;

суть виконуваних ним робіт;

принципи організації пляжів, басейнів берегових зон, процес утворення і поведінки течій і хвиль;

основи застосування спеціальних аварійно-рятувальних засобів, обладнання, приладів, інструментів і пристосувань;

вимоги до організації та безпеки на воді в дитячих оздоровчих закладах літнього відпочинку;

способи пошуку, вилучення та транспортування постраждалих у воді;

порядок застосування простіших методів реанімації;

техніку безпеки при веденні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в різних умовах на воді;

основи виживання в різних кліматичних та природних умовах.

Вміти:

правильно виконувати всі дії з порятунку потоплюючих, давати їм теоретичне обґрунтування;

правильно експлуатувати пошуково-рятувальне обладнання, захисний одяг, дотримуючись техніки безпеки;

виконувати функціональні обов'язки рятувальника при веденні рятувальних робіт;
назначати види рятувальних робіт; застосовувати конкретні методи та прийоми дій на всіх етапах їх проведення;
застосовувати і ефективно використовувати спеціальні рятувальні засоби, обладнання, спорядження, інструмент;
грамотно вирішувати ситуаційні задачі практичного характеру з використанням спеціального медичного обладнання;
надавати першу медичну допомогу постраждавшим, застосовувати найпростіші методи реанімації та дефібриляції;
добре плавати;
створювати умови для роботи і відпочинку в екстремальних умовах.

Бути ознайомленим:

із законодавчою базою в області водовикористання, Водним і Земельним кодексами, правовим режимом прибережних захисних смуг;
з основними схемами та елементами басейнів, пляжних конструкцій і споруд;
з вітчизняним і закордонним досвідом проведення рятувальних робіт.

Основними формами організації підготовки рятувальників на воді є: теоретичні заняття (лекції), практичні заняття (включаючи медичну підготовку) і самостійна робота.

Для підвищення мотивації і збільшення зффективності освітньої діяльності в теоретичні та практичні заняття необхідно включати елементи проблемного навчання на основі введення питань і ситуаційних задач теоретичного і практичного плану.

Порядок підготовки рятувальників на воді визначається тим, що спочатку дається загальний курс знань прибережної зони і захисних смуг, пляжів, басейнів і їх обладнання, типи хвиль і течій, рятування потоплюючих та реанімаційної допомоги при утопленні, правил поведінки на воді що створить базу для умінь, пов'язаних з проведенням рятувальних робіт. Все це дасть можливість уникнути непередбачених ситуацій, врятувати потоплюючого, вчасно надати медичну допомогу, уникнути небезпечних ситуацій. Адже нерідко потоплююча людина поводить себе неадекватно, чим створює труднощі рятувальнику.

Теоретична підготовка. Включає в себе заняття по вивченню:

природних явищ та охорони навколишнього середовища;
характеристик прибережних морських рельєфоутворюючих процесів, факторів формування морських берегів, основних понять про типи берегів, хвиль і течій;
основ наукових знань про психологічні особливості поведінки людини на воді, психології потоплюючої людини;
особливостей фізіологічної будови людського організму;
основ порятунку і надання першої допомоги.

У теоретичній підготовці викладаються короткі передумови застосування рятувальних засобів, інструментів, пристосувань з одночасним створенням навчальних проблемних ситуацій. Тому читання лекцій повинно проводитися з наочними посібниками та відповідним матеріальним забезпеченням.

На заняттях рекомендується використовувати плакати, фрагменти відеофільмів, що демонструють різні надзвичайні ситуації (НС) на воді, що дозволяють класифікувати НС за ознаками. Необхідно ознайомити слухачів з аварійно-рятувальними засобами, обладнанням. Заняття слід проводити в навчальній аудиторії. Лекції читаються з використанням технічних засобів навчання. Розмір групи повинен становити від 10 до 15 чоловік.

Практична підготовка. Заняття проводяться з метою:

поглиблення теоретичних знань та відпрацювання практичних прийомів роботи з рятувальними засобами, інструментами і пристосуваннями;

освоєння технологій проведення рятувальних робіт у воді, на воді і на березі.

Практична підготовка складається з виконання операцій по підготовці технічних засобів до роботи, тренувань з виконання рятувальних робіт з використанням засобів, обладнання, інструменту та пристосувань, відпрацювання прийомів порятунку.

Методика проведення практичного заняття включає коротку розповідь, зразковий показ, тренування по виконанню нормативів проведення рятувальних робіт.

Медична підготовка. Заняття з медичної підготовки проводяться фахівцями медичної служби в навчальних аудиторіях і басейнах з використанням імітаційних засобів, тренажерів і штатного рятувального обладнання. Аудиторії і басейни повинні бути оснащені наглядними посібниками, муляжами, а також табельними і підручними засобами надання першої медичної допомоги з використанням відео- та фотоматеріалів.

На початку кожного заняття інструктор пояснює і показує послідовність виконання прийому з надання першої медичної допомоги з використанням табельних і підручних засобів, а потім відпрацьовує їх на практиці з групою.

Розмір групи не більше 8-10 чоловік.

Під час занять рекомендується використовувати наступні засоби навчання:

плакати;

мультимедійне та проекційне обладнання;

засоби індивідуального захисту;

спеціальну техніку, обладнання, спорядження та інструмент, який є на оснащенні нештатних аварійно-рятувальних формувань (НАРФ);

спеціалізовані навчальні класи;

басейни, «відкрити» воду;

тренажери і тренажерні комплекси для роботи з аварійно-рятувальним інструментом по наданню першої допомоги та ін.

Самостійна робота. Передбачає вивчення невеликих і доступних для засвоєння тем, складання схем, моделей за матеріалами лекцій, роботу з комп'ютерними навчальними програмами, вирішення ситуаційних завдань, виконання практичних завдань з картами, планами, схемами, тренування з використанням спеціального одягу та обладнання, вдосконалення спеціальної і загальної фізичної і плавальної підготовки.

Самостійна робота перевіряється за допомогою різноманітних рятувальних форм контролю: тестові завдання, вирішення різноманітних професійних ситуаційних задач з наступною перевіркою і аналізом, усним опитуванням.

Контроль підготовки. В процесі навчання здійснюється поточний контроль якості підготовки рятувальників. Підсумковий контроль навчання необхідно направити на перевірку практичних вмінь надавати першу допомогу потерпілому, роботу з рятувальними засобами, використання рятувального спорядження і захисного одягу, вирішення різних ситуаційних завдань з їх теоретичним обґрунтуванням. Для організації навчання та контролю необхідно максимально використовувати комп'ютерні технології.

Всебічне вивчення трудової діяльності рятувальників на воді дозволило б виявити комплекс фізичних, психофізіологічних властивостей і якостей, необхідних для представників даної професії. До них слід віднести такі якості, як загальна і силова витривалість, швидкість реакції, гнучкість, уважність, вміння зберігати рівновагу, емоційну стійкість і особистісні якості.

Рятувальник обов'язково повинен володіти міцним здоров'ям, хорошою фізичною формою, витривалістю, бути готовим до серйозних фізичних і психологічних навантажень. Величезне значення має психологічна готовність рятувальника, так як від його витривалості і вміння правильно оцінити ситуацію, швидко прийняти вірне рішення залежить життя людини або навіть декількох людей. Робота рятувальника на пряму пов'язана з життями, тому тут помилки не допустимі.

В практиці рятування зустрічається багато випадків, які вимагають від рятувальника холонокровності, впевненості в собі, рішучості, знання фізіології, вміння швидко орієнтуватися і застосовувати діючі прийоми. Професійна діяльність рятувальника також передбачає наявність особистісних якостей, які складають основу організаційних здібностей: вміння встановлювати контакт з колегами, знаходження спільної мови з дітьми при роботі в дитячих оздоровчих таборах (ДОТ) ініціативність, стійкість, самовладання і т.д.

Зміст тем підготовки матеріалів по теоретичному, практичному розділах і видам підготовки надає можливість сформулювати повне уявлення про вимоги, які пред'являються до рятувальників на воді (табл. 2).

Таблиця 2

№ з/п	Назва розділів, дисциплін	Годин на тиждень
1	2	3
1	Теоретична підготовка	20
1.1	Сутність рятувальної діяльності на водних об'єктах України. Основи рятування на воді.	1
1.2	Вимоги безпеки до місць масового відпочинку людей. Вимоги до рятувального поста. Склад та оснащення рятувального поста.	1
1.3	Будова, правила користування і утримання рятувальних засобів та комплектів спорядження №1, №2.	2
1.4	Техніка роботи з рятувальними засобами та іншим спеціальним обладнанням і спорядженням.	2
1.5	Тактика рятування на воді. Організація і проведення робіт, спрямованих на пошук і рятування людей.	3
1.6	Перша невідкладна медична допомога особам, які перебувають у небезпечному для життя й здоров'я стані.	3

1	2	3
1.7	Спостереження, засоби зв'язку, сигнали.	2
1.8	Застосування легких моторних човнів (водних мотоциклів), веслових човнів та керування ними. Їх обслуговування. Морські вузли та способи їх в'язання.	2
1.9	Охорона праці.	4
2	Практична підготовка.	20
2.1	Організація та проведення рятувальних робіт на водних об'єктах за допомогою рятувальних засобів та надання першої невідкладної медичної допомоги. Способи транспортування потерпілих до найближчих закладів охорони здоров'я.	8
2.2	Організація та проведення рятувальних робіт на водних об'єктах за допомогою легкого моторного човна(водного мотоцикла), веслового човна, виклик підрозділів екстреної медичної допомоги.	6
2.3	Організація та проведення рятувальних робіт на водних об'єктах вшпав різними способами.	6
3	Кваліфікаційна атестація	8
Всього		48

У ході підготовки у рятувальника на воді формуються теоретичні знання і уявлення, практичні здібності і вміння необхідні для його професійної діяльності (рис. 1).

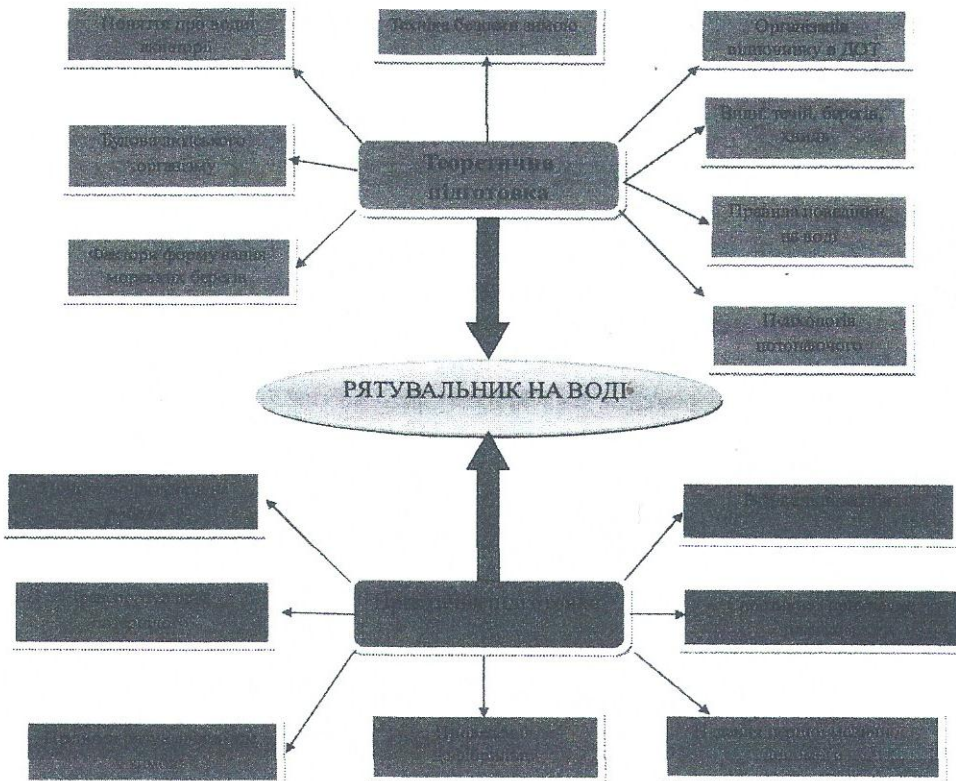

Рисунок 1 – Алгоритмічна модель підготовки рятувальника на воді

Висновок: На основі проведеного аналізу системи професійної підготовки рятувальника на воді, з урахуванням ризиків утоплень, запропоновано типовий навчальний план підготовки рятувальника на воді. Основна мета та завдання курсу підготовки рятувальників на воді повинна розкривати проблеми теоретичної та практичної складової їх підготовки, з метою наближення національних стандартів до Європейських.

Література

1. Водний Кодекс України.
2. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2014 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – http://www.mns.gov.ua/content/national_lecture.html
3. Конституція України.
4. Наказ МНС України № 272 від 16.10.2012 року «Про затвердження Правил охорони життя людей на водних об'єктах України».
5. Наказ МНС України № 1214 від 24.09.2012 року «Про внесення змін до Правил охорони життя на водних об'єктах України».
6. Наказ МНС України № 575 від 13.03.2012 року «Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту».
7. «Положення про рятувально-водолазну службу на воді», прийнятого VII Пленумом Центральної Ради товариства рятування на водах України від 15.05.1996 року.
8. «Типові правила охорони життя людей на внутрішніх водоймах і прибережної смуги морів України», затверджених Кабінетом Міністрів України від 29.02.1992 року № 3802/54.